

3. Комарова И. И. Образовательная информация в государственных интернет-ресурсах: результаты исследования веб-сайтов органов власти регионального и муниципального уровней / И. И. Комарова. – Москва: МОО «Информация для всех», 2008. – 49 с.
4. Образование для процветания / И. И. Комарова [и др.]. – Москва: Агентство стратегических инициатив, 2014. – 320 с.
5. Третьяков А. Л. Ирина Ильинична Комарова: биобиблиогр. указ. трудов с 1985 по 2015 г. / авт.-сост.: А. Л. Третьяков. – Москва: Зимородок, 2016. – 114 с. – (Учёные-педагоги).

УДК 167.2:378.147

**Тетяна Коляда-Березовська,
Альона Удовицька
Одеський національний політехнічний університет,
Одеса, Україна**

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ ФАХОВІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Висвітлено результати аналізу семантики ключових терміноодиниць документно-інформаційної сфери діяльності. Підкреслено важливість наведеного методу вивчення термінів для визначення ступеня їх неоднорідності і встановлення інноваційного потенціалу документознавчої термінології.

***Ключові слова:** аналіз та синтез, документна комунікація, аналіз інформації, інформаційний аналіз, реферативний аналіз, інформаційний документ.*

Представлены результаты анализа семантики ключевых терминов документно-информационной сферы деятельности. Подчеркнута важность названного метода изучения терминов для

установления степени их неопределённости и осознания инновационного потенциала документоведческой терминологии.

Ключевые слова: *анализ и синтез, документная коммуникация, анализ информации, информационный анализ, реферативный анализ, информационный документ.*

The article presents the results of the analysis semantics of key terms information sphere of activity. The importance of the comparative method of studying the conditions for establishing the degree of uncertainty and the realization of innovative potential of terminology

Keywords: *analysis and synthesis, communication, information analysis, informational analysis, analysis of abstracts, the information document.*

З формуванням фахової компетентності майбутніх документознавців, зокрема, її аналітичної складової як визначника рівня сформованості, закономірно пов'язаний семантичний аспект вивчення й практичного застосування термінолексем документознавчої тематики. Тому необхідність компаративного аналізу семантики мовних одиниць фахового спрямування є *актуальною освітньо-дидактичною проблемою.*

Досконале знання понять, що складають термінологічний портфель фахівця, – результат методичної дослідницької роботи щодо вивчення явищ синонімії, омонімії, інтерференції мовних одиниць, наприклад, таких, як «офіційний документ» та «службовий документ» [1], «вторинний документ» та «інформаційний документ», «наукова обробка документів» та «аналітико-синтетична обробка документів», «інформаційний фахівець» та «інформаційний менеджер» тощо. Дослідження в процесі навчання терміноодиниць та їх динамічних моделей дає можливість розглядати відношення між мовною семантикою та сприйняттям і усвідомленням студентами просторових параметрів світу, які вербалізуються термінологічно, зміни у тлумаченні термінів відповідно до нового розуміння явищ, що

демонструє адаптованість фахової термінології до соціально-економічних перетворень [2]. Трансформаційні процеси позначаються також на терміносистемі документознавства.

Мета даної статті – компаративний розгляд понять "аналіз інформації" та "інформаційний аналіз", оскільки дослідження у будь-якій науковій галузі потребують семантико-аналітичного підходу, що застосовний при описі семантичної структури термінів конкретної галузі, які називають компоненти діяльнісних ситуацій.

Аналіз (гр. *analysis* – розклад, розчленування) як загальнонауковий метод дослідження, діалектично пов'язаний з методом синтезу (гр. *synthesis* – об'єднання, поєднання, складання), є базисом процесу аналітико-синтетичного опрацювання первинних документів (див. Рис. 1).

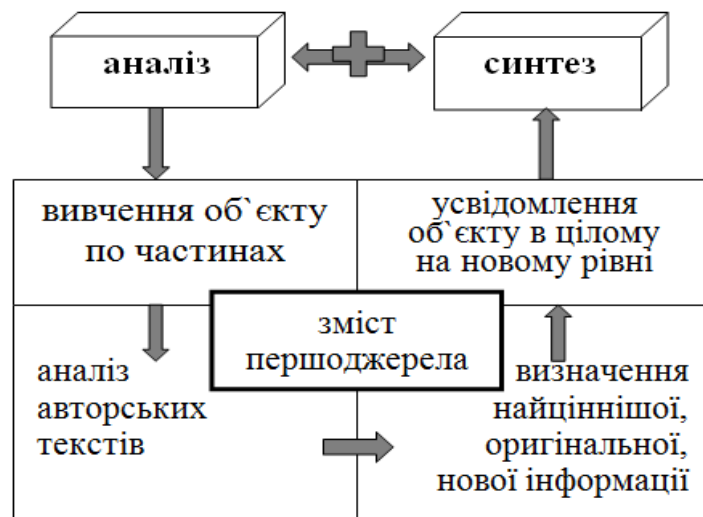

Рис. 1. Аналітико-синтетичне опрацювання первинних документів = "інформаційний аналіз"

Аналіз і синтез як початкова й кінцева фази діяльності науковця (в нашому варіанті – документознавця-аналітика) об'єднані ще однією ланкою – етапом інтерпретації інформації, що міститься у тексті первинного документа/першоджерела. У цьому зв'язку важливого значення набуває метод комплексного аналізу й синтезу, що ґрунтується на принципі віддзеркалення: характерні ознаки, які виявлені в ході аналізу ключових найменувань і структури первинного

тексту, мають бути адекватно відтворені при синтезі вторинного тексту.

У фокусі нашої уваги – сфера соціальної комунікації, у межах якої ми виокремлюємо *інформаційний аналіз* як ключовий термін для позначення специфічного типу діяльності – документно-аналітичної в межах документної комунікації (див. Рис. 2).

Рис. 2. Місце і роль інформаційного аналізу в дослідницькій діяльності

Документно-аналітична діяльність інформаційного фахівця є включеною до безмежного, наслідувального, не лінійного процесу пізнання, що дає підстави для інтерпретації її як резонансної системи, в якій вчений-аналітик є суб'єктом і нового знання, і автором нового – вторинного тексту/документу з *реферативною* інформацією. Інформацією, що є наслідком пізнавально-критичного ставлення аналітика-документознавця до «старого» знання, проте не до будь-якого «старого», а лише до того, в результаті резонансу з яким *нове* підноситься на більш високий рівень, а отже продукт такого резонансу – *інформаційний документ* – має мати високий ступінь новизни і значущості для наукового соціуму.

За визначенням, що містить Закон України «Про інформацію», «інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному

вигляді» [3]. Аналіз інформації здійснюється з метою визначення, з'ясування, розкриття *якісного* аспекту інформації за певними критеріями, як це наведено на Рис. 3.

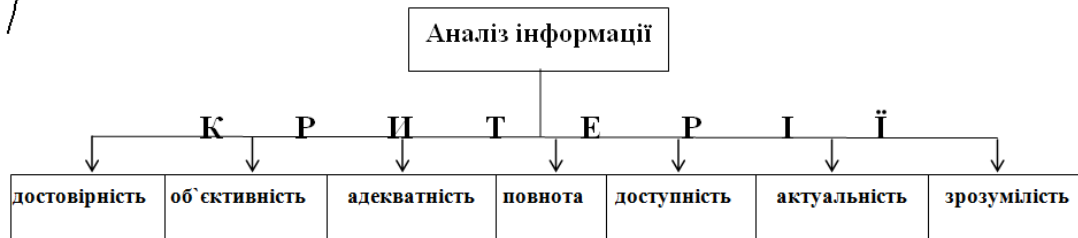

Рис. 3 Критерії аналізу інформації

Завданням професійної інформаційної діяльності є, передусім, здійснення аналізу текстової інформації з наступним *інформаційним аналізом* першоджерела в цілому. Унормованість наукової галузевої термінології з рубрики «Інформація та документація» представлена системою чинних стандартів. Так, за ДСТУ 5034-2008 «інформаційний аналіз – це вивчення документів і визначення обсягу сформованої й використовуваної інформації, а також розроблення схеми документообігу та моделі інформаційних зв'язків» [4;11]. шляхом наукової обробки документа (НОД), у ході якої реалізується *стиснення, згортання інформації, смислова компресія* змістовної складової первинного документа. Це зумовлено проблемою результативності пошуку інформації серед існуючих документів та оперативного ознайомлення з нею користувачів (Див. Рис. 4).

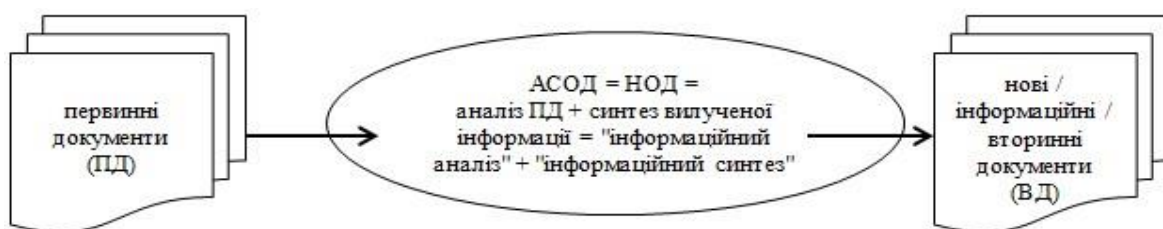

Рис. 4. Процес створення інформаційних документів

У рамках процесу реферування синонімом до *інформаційного аналізу* виступає *реферативний аналіз*, тобто поглиблений аналіз змісту первинних документів, який здійснюється на другому, аналітичному, етапі реферування, що починається з реферативного

читання, якому передуює перший, ознайомлювальний, етап. Метою такого аналізу є виявлення *нової, цінної, головної, актуальної, важливої, вагомий, неординарної інформації*, нового знання та ідей. На наступному етапі здійснюється реферативний або інформаційний синтез вилученої інформації, а отже перехід до реферативного викладу, на виході з якого створюються реферативні документи, в яких коротко наведені основні відомості про зміст і формальні ознаки первинного документу (Див. Рис. 5).

Рис. 5 Процес реферування = інформаційного аналізу. ВД* – відібрані дані

На наше переконання, у процесі наукової обробки документів досліджувані поняття виступають контекстуальними синонімами з притаманними їм смисловими відтінками. Наприклад, журналіст, готуючи матеріали для публікацій, інформаційний аналітик – під час підготовки вторинних/інформаційних документів, працюючи з першоджерелами і відштовхуючись від аналізу інформації, виконує процедуру інформаційного аналізу, тобто створює власний, інтерпретативний документ.

Отже, під час аналізу інформації реалізується авторське бачення проблеми; метою й результатом інформаційного аналізу є інформаційні документи, зміст яких скомпресований за рахунок усунення надлишкової інформації й визначення нового знання, представлення

його на більш високому, вторинному рівні. Інформаційні / вторинні документи є інтегральними *моделями* першоджерел, їхніми своєрідними проекціями, скерованими на збереження читацького призначення й задоволення інформаційних потреб.

Таким чином, компаративний аналіз семантики ключових терміноодиниць сприяє реалізації і освітнього завдання, і наукового прагнення до визначення ступеня неоднорідності, відкритості, незалежності кодифікованої системи конкретної фахової термінології та її здатності до необхідних змін у відповідь на соціальні виклики.

Література

1. Грані документознавчої термінології: поняття "офіційний документ" та "службовий документ" / Т.Л. Бірюкова, Т.Ф. Коляда-Березовська // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології ХХІ століття: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 11-13 вересня 2008 р. / Редкол.: Н.Р. Барабанова, Ю.А. Грушевська, Т.Ф. Коляда-Березовська та ін.– О. : Друк, 2008.– С. 58-60.
2. Термінологічна грамотність студентів як показник фахової підготовки / Т.Ф. Коляда-Березовська // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології ХХІ століття: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 11-13 вересня 2008 р. / Редкол.: Н.Р. Барабанова, Ю.А. Грушевська, Т.Ф. Коляда-Березовська та ін.– О. : Друк, 2008.– С. 50-53.
3. Про інформацію [Електрон. ресурс]: Закон України // Відомості Верховної Ради України.– 1992.– № 48.– С.650.– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. ДСТУ 5034:2008. Інформація і документація. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. – Чинний з 2009.01.01. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 41с.